

Lezing: De stand van zaken in Afghanistan

In samenwerking met de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap organiseerde de Atlantische Commissie op 6 februari 2008 een lezing over de situatie in Afghanistan. De spreker was ambassadeur Daan Everts, voormalig *NATO Senior Civilian Representative* in Afghanistan. Aan de hand van de historische situatie van Afghanistan en 'historische fouten' door de internationale gemeenschap, schetste Everts in Perscentrum Nieuwspoord te Den Haag voor zo'n 200 belangstellenden een beeld van wat er zou moeten gebeuren om beter te presteren in Afghanistan.

Ten eerste stelde ambassadeur Everts dat de internationale gemeenschap en het algemene publiek moeten beseffen dat Afghanistan niet 'zomaar een land' is. Afghanistan ligt in een regio die geldt als bakermat voor verscheidene 'beschavingsgolven'. Tegenwoordig wordt Afghanistan als 'achterlijk' beschouwd ten opzichte van de rest van de wereld, maar in de jaren '20 van de vorige eeuw had het land de kans een 'tweede Turkije' te worden, een moderne seculiere staat. Dat Afghanistan nu erg arm is, wil niet zeggen dat er geen economisch potentieel is. Het land is rijk aan mineralen, gas en olie. Daarnaast neemt Afghanistan een strategische plaats in tussen het Midden-Oosten en Azië. Al deze factoren spelen een rol in het belang van de internationale gemeenschap om Afghanistan te helpen in zijn ontwikkeling. De internationale gemeenschap beging echter een 'historische fout' na de val van de Sovjetunie begin jaren '90. Volgens Everts is Afghanistan toen aan zijn lot overgelaten, wat resulteerde in geweld en vernietiging en uiteindelijk de opkomst van de fundamentalistische Taliban. Op die manier is de rekening van de verwaarlozing gepresenteerd aan de internationale gemeenschap.

Een volgende stap zou zijn het verbeteren van de balans tussen civiele en militaire inspanningen. Dit vormde een centraal thema in het betoog van Everts. Hier is zijn inziens wederom een 'historische fout' gemaakt. Na de aanslagen van 11 september 2001 zijn de Taliban vrij snel en effectief 'verjaagd'. De noodzaak voor civiele reconstructie is echter onderschat en verwaarloosd. Het accent bleef liggen op de militaire inspanningen, terwijl de civiele aanpak beperkt bleef tot een te weinig serieuze 'nation building *light*'. Andermaal werd hier een rekening van gepresenteerd: de Taliban konden vrij makkelijk kracht en steun herwinnen. Door middel van *outreach* naar de bevolking, door hen een alternatief voor de

'Opposing Military Forces' (zoals de Taliban) te bieden, kan hun steun voor deze groepen afbrokkelen.

Ten derde zou er een meer multilaterale aanpak met een eenduidige boodschap moeten komen. De 'historische fout' hier is dat er is gekozen voor een 'bilaterale', thematische aanpak in Afghanistan. Dit houdt in dat de verscheidene landen die actief zijn in Afghanistan, elk afzonderlijk verantwoordelijk zijn voor bepaalde sectoren van de missie (en van wederopbouw) en daar eigen afspraken over hebben gemaakt met de Afghaanse regering. Er is geen sprake van een gecoördineerde, integrale aanpak. Hierdoor heeft de missie tevens een overwegend westers karakter. De NAVO is er niet in geslaagd de perceptie bij de Afghanen over haar doelstellingen te verbeteren, met een 'credibility gap' als gevolg: Afghanen zijn wantrouwig over de bedoelingen van ISAF. Dit had voorkómen kunnen worden door de VN een grotere rol te geven en daardoor te tonen dat ook niet-westerse landen aan

de opbouw van Afghanistan willen bijdragen. De internationale gemeenschap heeft volgens Everts een 'humanitaire plicht' om in te grijpen in Afghanistan, maar in het kader van de geloofwaardigheid is het noodzakelijk ook het tijdelijke karakter van de interventie te benadrukken.

De Commandant der Strijdkrachten, generaal Dick Berlijn, vroeg zich in de daaropvolgende discussie af wat er moet veranderen bij het leiderschap in Europa om tot een samenhangend beleid te komen. Everts gaf aan dat in de EU de Europese Commissie en de Raad van Ministers te veel langs elkaar heen werken en elkaar daardoor ook dwarszitten. Beter coördinatie tussen die twee organen is volgens Everts noodzakelijk om de collectieve macht van Europa te vergroten. Daarnaast waarschuwde hij voor een tekort aan aandacht voor Afghanistan bij de EU. Canada bijvoorbeeld vreest dat de problematiek rond Kosovo ervoor zal zorgen dat de Europese landen hun middelen meer op de situatie daar zullen richten in plaats van op Afghanistan, waardoor de Canadezen meer lasten in Afghanistan zullen moeten dragen.

Ten slotte is er veel vooruitgang te boeken door middel van 'Afghanisering' van de missie. Het is positief te noemen dat Nederland binnen ISAF al begonnen is op dit vlak, maar het proces moet wel goed doorgezet worden. De buitenlandse interventiemacht wordt toch nog te vaak gezien als een 'indringer'. Als er huiszoekingen of arrestaties worden verricht, is het beter als Afghaanse veiligheidstroepen deze acties uitvoeren. Training van de Afghaanse veiligheidstroepen verdient daarom meer aandacht. De Amerikanen geven wat dat betreft nu het goede voorbeeld: van de 3.200 extra mariniers die naar Afghanistan gaan, worden er circa 1.000 ingezet voor training. Ter vergelijking: Europese landen worstelen al geruime tijd met de vraag of er 160 trainingstroepen kunnen worden ingezet.

Maarten Katsman